

Finanční trhy

Burzovní systém a BCPP

Definice a charakteristika burzy

- burza je místo, kde se místně a časově soustřeďuje značné množství nabídky a poptávky po burzovním zboží
- zvláštním způsobem organizované přímé nebo nepřímé (přes počítače) shromáždění osob, které se koná pravidelně v určenou dobu a obchoduje se na ní s cennými papíry podle platných pravidel a burzovních předpisů

Definice a charakteristika burzy

- burza se odlišuje od jiných trhů vysokým stupněm organizace, tzn. je předem určeno
 - kde a kdy se obchoduje
 - kdo smí uzavírat obchody – většinou se jedná o přesně vymezený počet osob
 - s čím se smí obchodovat – jedná se o zastupitelné cenné papíry; cenné papíry se nenacházejí na burze
 - v jakém množství se obchoduje
 - v jaké formě musí být obchody uzavírány
 - jak se tvoří cena a jakým způsobem se zaznamenává
- dále se burza liší od ostatních trhů tím, že
 - burzovní obchod je zákonně regulován
 - k provozování burzovního obchodu je třeba zvláštní povolení
 - zboží obchodované na burzách musí být připuštěno a schváleno vedením burzy

Funkce burzy

- tržní funkce – považována za hlavní funkci burzy; spočívá
 - v zabezpečování velkých objemů obchodu cennými papíry
 - ve stanovení kurzu cenných papírů
 - v zajišťování likvidity
- konsolidační funkce – spočívá v konsolidaci krátkodobých dluhů bank
- funkce vyrovnávání vztahů mezi úsporami a investicemi
- funkce selekční – výběr úspěšných emitentů

Význam burz

- vývoj burzovních ukazatelů má značnou vypovídací schopnost
- burzy jsou ekonomický indikátor i společenský indikátor
- vytváří možnost prognóz vývoje konkrétního jevu
- poskytuje cenné informace o obchodním partnerovi, případně o očekávaném vývoji obchodního partnera

Druhy burz

- můžeme rozlišovat burzy
 - zbožové – kovy, suroviny
 - cenných papírů
 - devizové
 - služeb
- dále se budeme věnovat především burzám cenných papírů

Druhy burz

- dále můžeme z hlediska významu rozlišovat burzy
 - s mezinárodním významem
 - národního charakteru
- z hlediska právní formy
 - burzy organizované státem a mající formu veřejnoprávních institucí
 - burzy jako korporace hospodářských organizací, které mají převážně formu akciové společnosti

Typy burz

- rozlišujeme dva typy burz
 - kontinentální
 - francouzský
 - středoevropský
 - anglo-americký
- neexistují přesné hranice, některé znaky jednoho typu burz mohou být obsaženy v druhém typu burz a naopak

Typy burz

- francouzský typ burzy
 - burza je všeobecně přístupným shromážděním
 - obchody je možno uzavírat pouze prostřednictvím dohodců (tzv. burzovní sensál)
 - dohodci jsou jmenováni správou burzy a potvrzeni státním orgánem

Typy burz

- středoevropský typ burzy
 - burza představuje uzavřené shromáždění
 - přístup na ni mají pouze její členové
 - dohled vykonává volená burzovní správa a také státní komisař jmenovaný státním orgánem

Typy burz

- anglo-americký typ burzy
 - burza je soukromoprávní organizace
 - přístup mají pouze vlastníci „křesel“
 - burzu řídí burzovní správa volená z řad členů
 - burzovních obchodů se mohou účastnit i nečlenové, ale transakce se provádějí pouze prostřednictvím členů burzy

Burzovní systémy

- podle stupně využití výpočetní techniky rozlišujeme
 - Order-Routing-System – umožňuje burzovním obchodníkům shromažďovat příkazy od svých zákazníků a na základě automatického třídění udělovat je ve vhodné tržní situaci burzovním zprostředkovatelům
 - Quotations-Display-System – slouží především k informování o aktuální tržní situaci; vlastní obchody se odvíjejí prostřednictvím telefonní sítě
 - Order-Executing-System – představuje vlastní elektronickou burzu; obchody probíhají bez burzovního parketu prostřednictvím počítačového systému

Segmenty burzy

- segment obchodování – hlavní funkcí je zabezpečit hladký průběh transakcí s cennými papíry
- segment vypořádání burzovních obchodů – hlavní náplní je úhrada finančních závazků mezi účastníky obchodních transakcí a převod vlastnictví cenných papírů, a to v režimu „dodání proti zaplacení“

Segmenty burzy

- segment informační – zajištění toku vnějších informací do burzovního systému a jejich výstup do relevantního burzovního okolí a informační propojení všech burzovních segmentů

Segmenty burzy

- segment regulační – hlavní funkcí je zabezpečit odpovídající inkorporaci obecně platných legislativních norem do burzovního systému a jeho jednotlivých segmentů a současně vypracování a průběžnou novelizaci vnitřních burzovních předpisů a pravidel
- segment kontrolní – kontrola dodržování vnějších i vnitřních předpisů, prosazování jejich dodržování a v případě jejich porušení účinné využití dostupných sankcí

Fixing versus kontinuální kotace

- v praxi existují dva způsoby tvorby kurzů a jejich zaznamenávání, vycházející z individuální nebo souhrnné poptávky a nabídky
- jde o
 - stanovení pevného kurzu – tzv. fixing – kurz je stanoven v přesně časově vymezeném okamžiku jako výsledek střetu souhrnné poptávky a nabídky a v průběhu doby stanovené pro obchodování se nemění
 - nepřetržitou tvorbu kurzu – tzv. kontinuální kotace – kurz je stanoven jako řada střetů měnící se nabídky a poptávky po celou dobu, po kterou se na burze obchoduje

Vypořádání burzovních obchodů

- znamená vyrovnání finančních závazků mezi kupujícím a prodávajícím a dodání cenných papírů
- patří k nejdůležitějším součástem činnosti burz, resp. jimi zakládaných specializovaných vypořádacích institucí

Vypořádání burzovních obchodů

- používá se celá řada konkrétních systémů
- existuje všeobecná snaha zavést zápočty vzájemných pohledávek, dodání proti zaplacení jako základní metodu vypořádání veškerých transakcí s cennými papíry a zavést na všech trzích systém průběžného vypořádání
- vypořádání se uvádí ve formě $T+x$, kde x představuje počet dnů po uzavření obchodu ($T+0$ znamená vypořádání v reálném čase)

Burzovní publikum

- existují čtyři základní skupiny návštěvníků burzy
 - zprostředkovatelé (makléři) – vystupují jménem a na účet klientů (právnícké i fyzické osoby)
 - burzovní obchodníci – obchody uzavírají vlastním jménem a na vlastní účet; většinou se specializují na určité druhy cenných papírů

Burzovní publikum

- úředníci – osoby, které jsou v určeném čase připuštěny k burzovním obchodům a uzavírají transakce jménem a na účet firmy, jejímiž jsou pracovníky
- hosté – účastní se burzy, ale bez práva účasti na obchodech

Parquet a kulisa

- burzovní plocha se zpravidla dělí na dvě části
 - parquet – představuje oficiální burzu; probíhá zde obchod s kotovanými cennými papíry
 - kulisa – zde se provádějí neoficiální obchody s nekotovanými cennými papíry nebo s cennými papíry, které nesplňují nějaké další podmínky; takové cenné papíry se nazývají exoty

Druhy a formy burzovních příkazů

- příkaz je druhem zmocnění, který uděluje klient zprostředkovatele k nákupu nebo prodeji cenných papírů na burzovním nebo mimoburzovním trhu
- příkaz je možné udělit
 - osobně
 - písemně
 - telefonicky
 - telegraficky
 - počítačem

Druhy a formy burzovních příkazů

- rozeznáváme dva druhy příkazů
 - nelimitované – „co nejlépe“, „co nejlevněji“ – klient neváže zprostředkovatele na dosažení určitého kurzu, očekává však, že zprostředkovatel bude co nejlépe hájit jeho zájmy
 - limitované – znamenají přesné stanovení nejvyšší, popř. nejnižší ceny

BCPP

- Burza cenných papírů Praha je největším organizátorem trhu s cennými papíry v České republice
- ze zákona je akciovou společností
- je založena na členském principu, což znamená, že přístup do burzovního systému a právo obchodovat mají pouze licencovaní obchodníci s cennými papíry, kteří jsou zároveň členy burzy
- je členem Federace evropských burz (FESE) a americká Komise pro cenné papíry jí udělila statut tzv. „Designated Offshore Market“, tedy trhu bezpečného pro americké investory

BCPP

- orgány a struktura burzy
- generálním ředitelem je Ing. Petr Kobic

BCPP

- v nejlikvidnějším (nejlepším) segmentu burzy – SPAD – je zařazeno 13 titulů
- obchody ve SPADu probíhají za účasti tvůrců trhu, kterých je 10

Burzy ve světě

- NYSE – New York Stock Exchange
- AMEX – American Stock Exchange
- CBOT – Chicago Board of Trade
- CME – Chicago Mercantile Exchange
- Börse Frankfurt
- London Stock Exchange
- Tokyo Stock Exchange